

Mondd, szereted az állatokat?

Mondd, szereted az állatokat?

*A kutyát, macskát, csacsit, lovat
s a madarakat: a verebeket,
rigót, galambot, pintyeket,
akik a Földön veled élnek,
s bundájuk, tolluk melegében
nekik is van szíviük, csak éppen nem beszélnek?*

Rónay György versének kérdésére minden gyerek igennel válaszol. S én is veletek mondom: szeretem az állatokat. Nem a tepsiben, hanem élő, csodás-változatos mivoltukban. Áprilisi mesém épp róluk szól, pontosabban **az állatok és az ember kapcsolatáról**, amely épp oly egyoldalú, mint a növények esetében: az állatoknak – legalábbis a vadon élőknek – nincs szükségük az emberre, az ember viszont nehezen lenne meg nélküliük.

■ **Hogyan kezdődött a közös történet? Az életért folytatott harccal, a félelemmel és a tisztelettel.** Egyik állatot azért ölte meg az ember, mert különben az végzett volna vele. A másiknak megette a húását, bundájából ruhát, takarót, csontjából, szarvából szerszámot, fegyvert készített. Némelyik állattól félt, de tisztelni mindekit tisztelte. Imádkozott hozzá, hogy ne bántsa, és megköszönte neki, hogy élete árán táplálja, sok fontos dologgal ellátja őt. A régiek hite szerint az elfogyasztott állat tulajdonságai belénk költöznek. Fohászkodtak, hogy olyan erősek legyenek, mint a medve, gyorsak, akár a zerge, lélekben szárnyalók, mint a madár. A disznótor őriz még valamit ebből az ősi tiszteletből, a fagyasztott csirkében, a szalámban azonban már nehéz meglátni az értünk hozott életáldozatot.

■ A kanadai indiánok hatalmas, színes **totemoszlopokat** faragtak a medve, a farkas, a sas tiszteletére. A pueblo indiánok fétisnek nevezték szent állatszobrocskáikat. Az ókori Egyiptomban egyebek mellett a macskát, Indiában a tehenet tisztelték szentként. A sumérok számára az oroszlán a nap, a sólyom a szentlélek állata volt.

Melyik a magyarok szent madara és csodaállata?

■ A farkast, a kígyót, a sárkányt nem minden nép látja gonosznak. Bezzeg Kínában nem kaszabolják a **sárkányt**, hanem ma is színes felvonulással ünneplik.

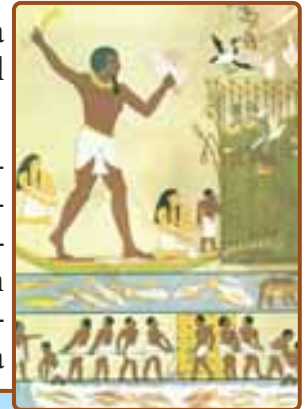

Kik a magyar mondavilág leghíresebb vadászai?

■ „Vadat úzni feljövénnek hős fia szép Enéhnek”... A vadászat évezredek óta mindehnyütt a világon, sőt a természeti népeknél még ma is létkérdés, a férfiak „főfoglalkozása”. A modern világban már csak sport vagy úri kedvtelés. Hiába erősebb a medve, gyorsabb a szarvas, éberebb a nyúl, eszével, egyre tökéletesebb fegyverével végül mégis az ember győz. Az íj, lándzsa, parittyva, tőr, csapda, háló, mérreg, később a puska mellett a **kutya** és a **sólyom** is segíti a vadászt.

Melyek a legjobb vadászkutyák?

■ Az Amazonas őserdejében élő indiánok fűvócsóból röpítik zsákmányukba a mérgezett tüskét. Az ókori Egyiptomban **csalimadárral** és **hajítófával** vadásztak a vízimadarakra.

■ A vizek mindig bőségesen kínáltak ételmezt az ember számára, aki hálóval, horoggal, szigonnyal, varrával fogja ki a **halat, rákot, kagylót** s még százféle tengeri állatot. De az egészséges, finom falatokon túl, a kagylók falán csillogó gyöngyházréteget és némelyikben kincset érő gyöngyszemet is talál a halász.

Mire használták a halcsontot, hát a korallt?

■ Az **eszkimók** növény nem termesztettek, és a szánkóhúzó kutyán, a **huskyn** kívül más állatot nem tenyésztettek, mert ugyan mivel etetnék a tehenet, a tyúkot. Ígyhát régen ételmüket, ruhájukat, csónakjukat mindmind a **vadász- és halász-zsákmányból** készítették: a fóka bőréből vízhatlan csizmát, zsírjából mécseset, a bálna csontvázából kajákat.

mind a **vadász- és halász-zsákmányból** készítették: a fóka bőréből vízhatlan csizmát, zsírjából mécseset, a bálna csontvázából kajákat.

■ Az ember már sok ezer éve rájött, hogy nem érdemes minden állat után rohagnia, lopakodnia, hogy elejtse, és zsákmányként diadalmasan hazavigye. Néhány békésebb állat ételmezt keresve magától odamerészkedett a háza tájára, és máig ott is maradt. A **kutya** őrzi az udvart, a nyáját, segít vadászni, nyomoz és vakot vezet, a **macska** pusztítja a rágcsálókat. Kutyából 600, macskából 30 fajtát tenyésztett ki az ember.

■ A kisebb-nagyobb **patás növényevőket** maga terelte haza, legeltette, gondozta, kiválasztással a saját haszna szerint alakította át tulajdonságait. A juhot, kecskét gyapjáért, tejéért, a tehenet, bivalyat tejéért, erejéért, a lovat gyorsaságáért, a szamarat, öszvért teherbírásáért, tűróképességéért tenyésztette. S ha eljött az ideje, mindeniknek húását, bőrét, sőt csontját, szarvát is felhasználta.

■ Az Andok-hegységben élő inkák a **láma** tejét isszák, **gyapjából** szövök színpompás poncsóikat, trágyájával fűtenek.

■ A bozontos jak cipeli a tibetiek málháját, gyapjába csomózzák üzeneiteket, kevéske tejéből vajat készítenek. Kőrösi Csoma Sándor, amikor a sziklákra épült buddhista kolostorokban a szanszkrit nyelvet tanulmányozta, nagy szegénységben hónapokon át napi egy-két csésze jakvajás teán élt.

■ A lappok és a Mikulás szánkóját rénszarvasok röpítik. Bizony sokat kell vándorolniuk, mert a tundrán sok hó és kevés zuzmó meg fű terem.

■ Tudjátok-e, hogy a **teve**, a sivatagi népek lassan baktató, szívós **teherhordója** a tuaregek teveversenyein vágatni is szokott, és hogy zsíros, tápláló teje 40 napig eláll melegben is.

■ A **ló** tejéből a sztyepei népek kumiszt erjesztenek, húsát, bőrét, szőrét is felhasználják, mégsem kell attól félnie, hogy időnap előtt vágóhídra kerül, mert élve jelent kincset a gazdájának széles e világon. A magyarok, az indiánok, a mongolok, a **kazakok**, az arabok legnemesebb állata, **harcostársa**. 200 fajtát tenyésztettek ki belőle. Neked melyik a kedvenced?

■ A leghatalmasabb élő erőgép az **elefánt**. Régen harcba, ma munká-

ra vezénylik. Agyarából értékes tárgyakat faragnak.

■ Szegény **disznó**, csak azért születik, nő és hízik, hogy levágják. Életében semmi hasznot nem hajt. Vagy mégis? A franciák szarvasgombát túratnak ki vele.

■ A **magyarok** az állattenyésztésnek évezredek óta mesterei. Árpád korában a hét magyar törzs-

nek **350 000 lóva** volt. A fiúk a nyeregben nőttek kitűnő lovasíjásszá. A magyar **szürkemarkarha** ellenálló, húsa kitűnő. A hajdúk lábon hajtották a gulyákat Bécsbe, Olaszthonba, ahol a mészárosok rá sem

néztek a többi marhára, amíg egy is eladatlan volt a mieink közül. Az időjárás viszontagságait jól bíró **rackajuh** csak nálunk él. Gyapja nem túl finom, de nemezkészítésre kitűnő. A **komondor**, a **puli**, a **kuvasz** ősidők óta segítőtársa a magyar pásztornak.

Vajon melyik felén harap?

■ A **szárnyasok** rövid kis életükben tojást, holtukban húst és pihetollat adnak az embernek, a strucc és a trópusi erdők madarai pedig csodaszép dísz tollakat.

■ Lám, mi mindent köszönhetünk az állatoknak! Tojásuk, tejük, húsup táplál, tolluk, bundájuk melegít, gyapjukból készül ruhánk, bőrükből cipőnk, szőrükből vonó, kefe, ecset, szarvukból, agyarukból dísz tárgyak. A **selyemhernyó** fonalából Kínában, Indiában a legfinomabb kelmét szövik. A **méhek** mézet, viaszt, propoliszt adnak, és beporozzák virágainkat.

■ A természetes környezetben, kisgazdaságban felnőtt állatok nem szenvednek, és egészséges táplálékkal látunk el bennünket. A **nagyipari nevelésben kín az életünk**, ráadásul a növekedésüket gyorsító tápszerek, vegyszerek bennünket is mérgeznek.

■ A haszonért felháborító **állatkínzás**ra is vetemedik az ember: a méregdrága libamájért erőszakkal tömik, a több pihetollért elevenen tépik a libát, a szabadságra, magányra termett kékrókat ketrecben nevelik. Kegyetlen szórakozás a kutya, a kakas-, a **bikaviadal**, de az **állatkertek** lakói is hazavágnak.

■ Miközben kedvencedet simogatod, ne feledd, hogy a **hobbiállatok** sem mindig boldogok. Ne a saját fejed, hanem az ő igényei szerint foglalkozz vele.

Felélős vagy azért, akit megszelídítettél – figyelmezteti a róka Exupéry kis hercegét. Szavai igazak átvitt és eredeti értelmükben is. **Felelősek vagyunk** a megszelídített állatokért, és azokért is, amelyek szabadon élnek, de életterüket az ember mohósága lassan elpusztítja. A gonoszság, a haszonvágy özönvízként árad. Mikor kezdjük építeni a szeretet, a felelősségtudat bárkáját?

Zsigmond Emese